

rosállamok) történetével, hagyományaival hozza összefüggésbe.

1933-ban az erdélyi magyar zarándokok többfelé találtak az átalakuló Olaszország képével, intézményeivel, a nagy közmunkákkal, az új divatú egyenruhákkal, a propaganda modern értelmezésével. A zarándokút szervezése bepillantást enged a kor vendéglátási-idegenforgalmi szemléletébe, amely nem volt azonos a maival – néha bizony nosztalgiaival idézi föl az olvasó. Az igényes szállodák, az étkeztetés színvonal és választékossága, a külön autóbuszok pontossága körültekintő rendezésre vall, pedig „csak” egy erdélyi zarándokcsoportról volt szó.

A Mundus Kiadó arra vállalkozott, amire 1933 óta egyetlen kiadó sem: teljes egészében, csorbítatlanul tette közzé Dsida egykori beszámolóját. Az eredeti kiadvány ma már alig lelhető fel, későbbi kiadásai csak részleteket tartalmaznak, illetve Dsida egyéb prózai írásai közé sorolva jelentek meg. Az olvasó ma is érzi az élmény frissességét, az író (és a megszólaltatott útítársak) őszinte örömet a látottak fölött, a fiatalember rajongását, hogy szemtanúja lehetett egy színes és gazdag országnak, ahová ettől kezdve visszavágyott. Hogy láthatta a keresztény világ kitárulkozását, évezredes hagyományát, szellemi és érzelmi hatóerejét, amelynek ámuló tanúja és résztvevője volt kétszázhetven erdélyi útítársával együtt.

Az útirajzhoz Pomogáts Béla részletes, igényes Dsida-életrajza és -pályaképe kapcsolódik, a könyv végén pedig aprólékos, de hangulatos beszámolót kapunk Perédi György, az utazáson részt vevő nagyváradi újságíró tollából, amely képet ad egy boldoggá avatás ritka szertartásáról (Vinzenta Gerosát [1784–1847] XI. Pius pápa 1933-ban boldoggá, XII. Pius pedig 1950-ben szentté avatta), amelynek a zarándokok a római Szent Péter bazilikában megkülönböztetett tiszteletben részesített szemtanúi lehettek.

LUKÁTS JÁNOS

(Mundus Kiadó, Budapest, 2006,
93 oldal, 2100 Ft)

MARGITTAI GÁBOR:

Külső magyarok Utazás a végeken

A Magyar Nemzet Könyvek sorozatban megjelent riportkötet ugyan csak kényes témát feszeget: a határon túli magyarság sorsa ma is az elhallgatott, félresöpört vagy legfeljebb értelmetlen, „egymásra mutogató” viták keretében felvetődő kérdések közé tartozik. Tény, hogy nem könnyű megtalálni egy ennyire hűsbavágó téma esetében az arany középutat a habzó szájú, eltűzött és megalapozatlan vádaskodás, illetve a

rezignált, lemondó sóhajtozás két véglete között. Nem könnyű, de korántsem lehetetlen: ezt bizonyítja a *Külső magyarok* higgadt, megfontolt hangneme, széles látókörű, lényegre törő tárgyalásmódja és humort, ironiát sem nélkülöző stílusa.

A kötet műfaja lehetővé teszi, hogy ne csak egy oldalról, egyetlen szubjektum szemszögéből lássuk a dolgokat – a különböző korú, műveltségű, eltérő státussal rendelkező riportalanysok vallomásaiból árnyalt, pontos és hiteles kép rajzolódik ki az olvasó előtt. A hetvenéves csángó parasztasszony vagy a moldvai kamaszlányok szavai éppúgy súlyt és hangsúlyt kapnak a kötet oldalain, mint a polgármesterek, történészek, plébánosok és kultúrantropológusok gondolatai. Szó esik múlttól és jelenről: eredetmítoszok, babonák, vélt és valós történelmi események emléke konfrontálódik a modernizációs és az új viszonylatokat is tudomásul vevő törekvésekkel. A tárgyilagos beszámoló, „helyzetjelentések” polifóniájába azonban diszsonáns hangok is vegyülnek: a lerombolt templomok és fogyatkozó gyülekezetek elgyötört pásztorainak hangja, fizikai vagy lelki terrorral elhallgattatott, megtört kisiskolások és tanáraik panasza, vagy egy munkájában ellehetetlenített műemlékvédő kesergése. A szerző nemcsak szembenéz, de szembesít is a feltárolt problémákkal, miközben végigkialauzol minket Kárpátalján, Délvidéken, Székelyföldön, a felvidéki

Szepességen és Dél-Erdélyen. Leltárt készít a düledező, de veszedelmesen beszédes temetőkről, az ősi hagyományok, értékek maradványait menteni próbáló múzeumokról, az egymással hadakozó felekezetekről, az anyanyelvükön már csak hebegve-habogva beszélő fiatalokról és a megkeseredett, fásult öregekről. Lehangelő, mondhatni, kétségbeesítő leltár, Margittai Gábor mégis úgy tárja elénk ezt a történelmi-kulturális tablót, hogy azt is látni engedi: a szellemi, lelki, kulturális sötétségben azért akad egy-egy reménysugár. A román történészek fiatalabb generációjának együttműködés-igénye vagy a szombathelyi civilek önkéntes munkálatai arról tanúskodnak, hogy nem teljesen reménytelen a „külső magyarok” helyzete, amíg létezik felelősség tudat az itthoniakban és kompromisszumkészség a különböző népcsoportokban.

A számtalan beszélgetést összefogó, eggyé forrasztó fejezetek nemcsak földrajzilag térképezik fel a „végeket”, hanem lélektanilag is: az ott élő emberek legbensőbb inspirációi, vágyai és szorongásai fogalmazódnak meg kendőzetlenül, olykor esetlen, töredezett formában, de annál inkább hitelt érdemlően. Ugyanezt az érzelmi ráhatást erősítik a megrázó erejű fényképek: emberekről, épületekről, élethelyzetekről. Pillanatképek, melyek történeteket, sőt a történelmet sűrítik magukba. Látszólag szenttelen tényfeltárást végez a szerző, de valójában szinte magával ránt-

ja az olvasót abba a világba, amelyet bebarangol, s amelyet a maga kíméletlen valóságában mutat be. Kíméletlen ez a valóság a külső szemlélő számára, aki nem hunyhat szemet mindezek felett, de még inkább kíméletlen annak, aki ezt kénytelen nap mint nap megélni – sugallja a szerző néhány odavetett megjegyzése.

A meglepő mélységeket bevilágító riportok arra is felhívják a figyelmet, hogy bár a napi politikában újra és újra felbukkan a határainkon kívül élő magyarsághoz való viszony kérdésköre, de jobbára megragad a hatásvadász vagy éppen semmitmondó szónoklatok szintjén, s csak a legritkább esetben születik érdemleges felelet, amelyből konkrét cselekedetek is származhatnak. Pedig éppen ezt, a valós hiányokra valós megoldást hozó tetteket sürgeti a kötet minden sora.

PALÓJTAY KINGA

(*Nemzet Lap- és Könyvkiadó, Győr, 2006, 272 oldal, 2670 Ft*)

TAMÁS JENŐ –
TAMÁS ERVIN:

A tőkétől a pohárig
Amit a szőlőről, borról
tudni érdemes

Már többször leírtam, hogy ma, amikor egyre erősödik a borkultúra,

amikor a televízióban a somelierképzés szükségességéről tartanak szakmai beszélgetéseket, mert úgy látják, hogy kellenek olyan éttermi szakemberek, akik a művelődni vágyó úri közönségnek részletesen taglalják, mitől is jó egy bor, és hogy milyen ízelet kellene éreznük, s hogy meddig és hogyan is kell *dekantálni* egy nemes vörös nedűt, szóval miközben azzal szembesülünk, hogy a bor, a borfogyasztás divattá, társasági témává vált, addig a bor alapját jelentő szőlőtermesztésről semmit sem tudnak a belőle készült italhoz valóban egyre jobban értő fogyasztók. A pincének varázsa, a bornak elbűvölő illata, a palacknak eleganciája van, a jó bor fogyasztásához nem feltétlenül kell elhagynunk a város, a társasház, a lakás vagy éppen az étterem, presszó, kávéház határait, így a szőlő- és borkultúra rendszerváltozás utáni fejlődése helyett inkább a borkultúra fejlődéséről, egyes témáknak már-már sznobériába hajló szakjózásáról beszélhetünk. Ezért a bor mögött nem látszik a szőlő, a borász mögött – vagy éppen előtt – nem látszik a szőlész, pedig mai legjobb szakembereink, legfelkapottabb borászaink is kiváló szőlészek, pontosabban szőlész-borász mérnökök. A jó bor készítése a gondos szőlőműveléssel kezdődik, s ha a talajművelése, a telepítendő fajták megválasztása, a tőkék ápolása, metszése, alakítása, a növényvédelem nem megfelelő, akkor azt a legkiválóbb, kor-